

HELGELAND
museum

*I går,
i dag,
i morgen*

I går, i dag, i morgen

Museer engasjerer. De berører flere forhold som er viktige for folk. Det er et sted hvor noe av det vi kommer fra kan sees, holdes i og deles med andre. Det har en personlig dimensjon - knyttet til eget liv og kulturell tilknytning. Museet forteller om lokalsamfunnet, og formidler historie vi er glad over og stolt av. De er en arena for å bearbeide og formidle smerter og vonde erfaringer som kan hele, yte rettferdighet og gjenreise. Museene inneholder elementer i det som former vår identitet som individer og fellesskap. Men museene er ikke primært emosjonenes arena. Gjennom utstillingene formidles kunnskap og fakta om hvordan ting har vært. Det kan hevdes at det meste som formidles er tolkninger av historie, men museene har et ideal om formidling av det sanne. Dette gjør museene til viktige institusjoner i lokalsamfunnene. Vi forsøker å formidle noe om fortida, tolke det inn i nåtida og peke på hvilken betydning kunnskapen kan ha for framtida. Folk på Helgeland, deres politikere og ledere er opptatte av sine museer. Vi tror at grunnene til dette ligger i det som er beskrevet her. Derfor har vi også laget denne kortfattede beskrivelsen av Helgeland Museum. Vi vil gjøre museet begripelig for flest mulig.

Asgeir Solstad
Direktør

Helgeland museum

Helgeland museum er en uavhengig stiftelse. Det innebærer at stiftelsens styre er det øverste besluttede organ, og ikke underlagt andre styrende organer. Fire av styrets seks medlemmer velges av et rådsmøte. Det er en forsamling av kommuner og museums lag som eier de fleste museumsanleggene på Helgeland. Dessuten er regionrådene representert i rådsmøtet. De to øvrige styrerepresentantene velges av Nordland fylkeskommune og de ansatte. Styret ansetter direktør som iverksetter styrets beslutninger. Ved hver avdeling er det ansatt en avdelingsleder som har delegert ansvar for økonomi og daglig ledelse av eventuelle ansatte ved avdelingen. Museet har en administrasjon med 4,5 stillinger. I tillegg har vi fellesstillinger som fagledere og prosjektmedarbeidere. Disse utgjør ca seks stillinger. Ettersom noe av virksomheten er prosjektbasert, kan antallet fellesstillinger variere noe over tid. Museet er finansiert ved et spleiselag hvor kommune, fylke og stat dekker henholdsvis 30 %, 25 % og 45 % av utgiftene. Museets årlige omsetning er på ca 35 millioner kroner og gir arbeid til ca 45 personer.

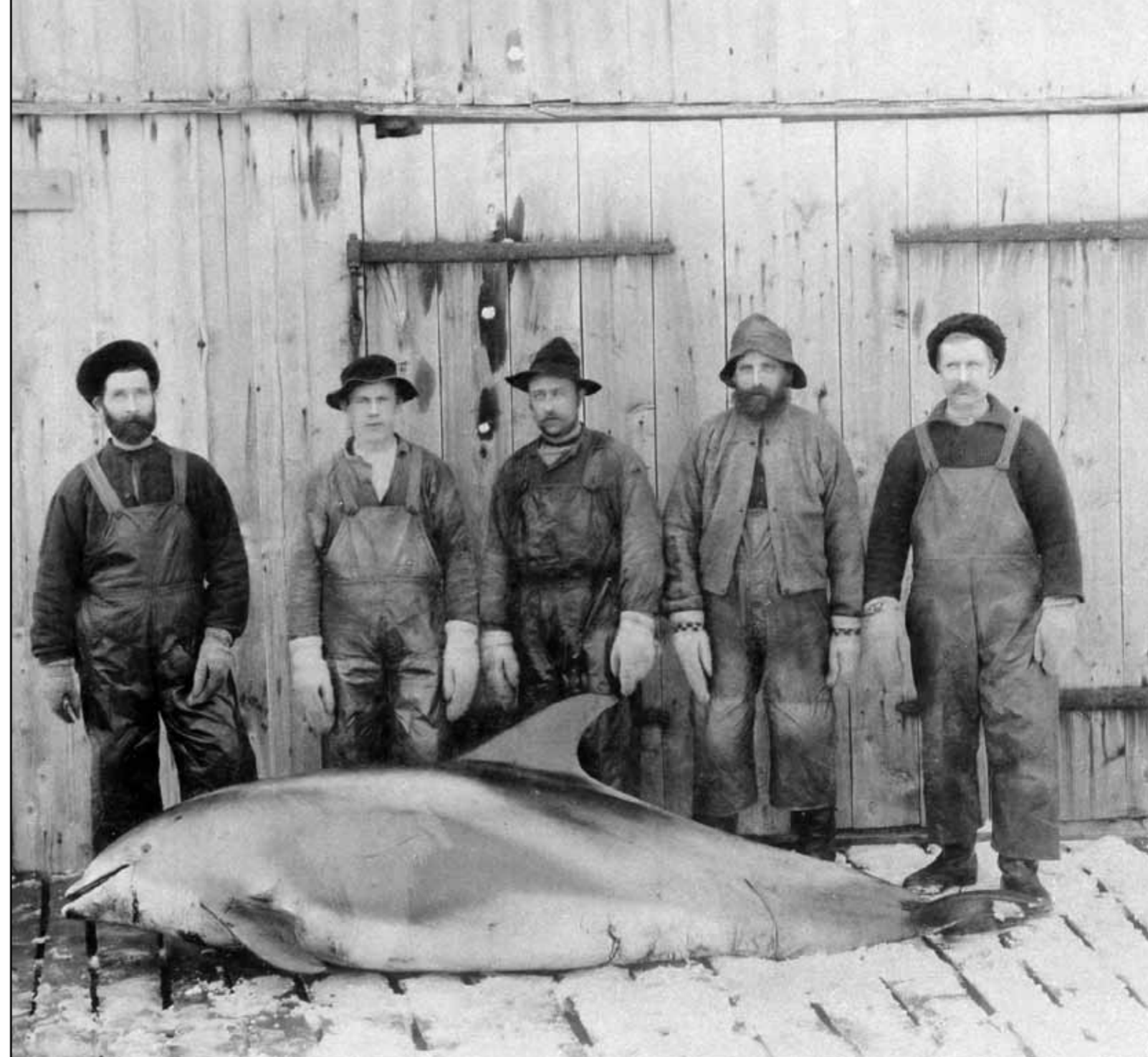

Visjon

Helgeland museums visjon er et samfunn som endres for framtida med en bevissthet om fortida. Museet er en del av samfunnet. Med sine samlinger av gjenstander, og representasjoner av immateriell kulturarv, er museene en arena for utvikling av nye kunnskaper og nye tolkninger av fortida. Dermed har museet kilder til viktige tanker om utformingen av vår felles framtid.

Oppdrag

Vårt oppdrag er å dokumentere og formidle Helgelands historie. Det er en historie som betyr mye for folket på Helgeland. Samtidig står historien i vår del av landet i sammenheng med både landets historie og en større historie menneskeheten deler. Når Helgeland museum dokumenterer og formidler vår historie, setter vi samtidig denne historien inn i disse større sammenhengene, og knytter Helgeland til verden – en verden som også trenger og etterspør vår historie. Oppdraget kan også knyttes til mer konkrete beskrivelser. Museet skal sikre, utvikle og forvalte sine samlinger slik at de kan bevares best mulig for ettertiden. Dette handler om riktig fysisk lagring og vedlikehold av samlingene, og faglig fundert utvelgelse av hva som skal bevares. Museet skal også utvikle kunnskap om samlingene. Det å utvikle stadig nye kunnskaper om kulturarven representerer det faglige fundamentet som både innsamling, dokumentasjon og formidling skal bygge på. Men museets hovedoppgave er formidlingen. Samlingene og kunnskapen om dem danner basisen for beretningen om vår historie. Det er denne formidlingen som er museets formulering og stemme inn i samfunnet. Et slikt oppdrag bygger på en dyp etisk forpliktelse. Museet må snakke sant om historien – også når dette kan vekke konflikter eller avdekke urett. Museet har et særlig ansvar for å gi stemme til undertrykte og sårbare gruppers historie. Denne etiske forpliktelsen står i et refleksivt forhold til hvordan museet utøver sin virksomhet. Her er Helgeland museum forpliktet på ICOM (International Council of Museums) etiske regelverk. Museet må selv etterleve egne etiske regler i sitt virke om det skal ha troverdighet i sin presentasjon av historien.

Utfordringer

En kompetent organisasjon

Hovedutfordringene er knyttet til å skape en organisasjon som er i stand til å løse oppdraget. Denne organisasjonen må ha en mangslungen kompetanse. Den må ha dyktige akademikere som for eksempel kulturminnevitere, museologer, arkeologer, fotografer, naturvitere, arkitekter, historikere og antropologer. Vi har også behov for dyktige administratorer som kan økonomi og ledelse. Like viktig som alle disse, er håndverkere og menn-esker som gjennom et langt liv og engasjement har utviklet en uerstattelig og omfattende kunnskap om lokal historie og lokale forhold.

En riktig organisering

Organisasjonen må ha en utforming som kan ivareta oppdraget. Den må ha lokale avdelinger med profesjonelle ledere som støttes av lokalt ansatte hvor det er mulig, og et lokalt frivillig arbeid. Det må også finnes en regional ledelse som kan styrke det lokale arbeidet ved å legge til rette for synergieffekter av samarbeid mellom avdelingene gjennom å støtte med fagkompetanse, administrativ tilrettelegging og arenaer for samarbeid mellom avdelingene.

Kommunal tillit

Helgeland museum er basert på tillit og troverdighet i kommunene og at kommunene i regionen støtter museet. Derfor er samarbeidet og dialogen om museet med kommunene en bærebjelke i museet. Kommuner og museer må derfor arbeide for dialog og samarbeid om best mulig vilkår for museets arbeid.

Helgeland i verden og verden i Helgeland

Å formidle Helgelands historie handler om å knytte museets formidling til hver enkelt person på Helgeland. Men det stopper ikke der. Helgelands historie er flettet inn i Norges historie, Europas historie og menneskenes felles kulturarv. Derfor er museets utfordring å nå ut med vår historie i alle sammenhenger hvor den kan ha relevans. Et slikt perspektiv setter rammen omkring formidling til enhver som enten besøker museet fysisk eller møter det i media, på internett eller på møter og seminarer. En skoleelev fra Helgeland og en pensjonist fra Italia utfordrer museet på samme måte: Hvordan kan vi skape formidling som kan åpne for nye erkjennelser om fortid, nåtid og framtid hos de begge?

Mål

Helgeland Museum skal holde kulturarven levende. Museet pleier den ved å ta vare på dens materielle og immaterielle uttrykk for ettertida. Men det er bare en forutsetning for å holde den levende. Når kulturarven formidles og holdes fram i alt fra lokalsamfunn til de store samfunnssammenhenger, pleies den ved å inngå i debatten om nåtid og framtid. Derfor er hovedmålet for Helgeland Museum å drive en formidling som gjør kulturarven til en uunnværlig del av det å skape framtida.

Strategier

Helgeland Museum har vedtatt en museumsplan for perioden 2012 – 2016. Her beskrives de tiltak museet vil arbeide med for å være relevant i forhold til museets visjon og mål. Tiltakene faller i fem kategorier: organisasjon, formidling, kunnskapsutvikling/samling, bygningsvern og forretningsdrift/markedsføring. Her oppsummeres tiltakene i hver av disse kategoriene.

Organisasjon

Hovedmål for kategorien

Å utvikle museets forutsetninger for å utveksle kompetanse og arbeidsinnsats på tvers av avdelingene. Styrke den regionale organisasjonens forutsetninger for å støtte et slikt samarbeid og det lokale museumsarbeidet.

Viktige tiltak:

- Helgeland Museum har en kompetanseplan som legger føringer for fagutviklingen i museet.
- Kompetanseplanens innhold er reflektert i årsplanene for Helgeland Museum og de enkelte avdelingene.
- Helgeland Museum har utviklet det regionale organisasjonsleddet med stillinger som faglig leder, digital formidler og salgskonsulent.

Formidling

Hovedmål for kategorien

Utvikle formidlingskonsepter i henhold til den tematiske arbeidsdelingen mellom avdelingene. Skape ny formidling ved bruk av digitale medier (internett). Utvikle evne til å skape flere temporære formidlingstiltak i forhold til dagsaktuelle tema.

Den tematiske arbeidsdelingen

Dette er en fordeling av ulike historiske tema mellom avdelingene i Helgeland museum. De ulike temaene er valgt ut fra en vurdering av hva som er sentralt i lokal historie og hva vi lokalt ønsker å arbeide med. Hva det lokale temaet er, kan forandres i perioden.

Nå er den slik:

- Bindal: boreal regnskog, båtbygging og treindustri
- Grane: skog, friluftsliv og naturvern
- Hattfjelldal: skognæring, samisk kultur og fjellfolkets liv og levnad
- Vefsn: by- og bygningshistorie
- Leirfjord: handelshistorie
- Herøy: prestegårdshistorie, hage og hagebruk
- Alstahaug: Petter Dass og kirkehistorie
- Dønna: handelssted – økonomi og kultur
- Nesna: oppvekst- og skolehistorie
- Lurøy: krigs- og militærhistorie
- Rana: naturhistorie og industrihistorie
- Hemnes: fritidsbåt og fritidskultur
- Brønnøy: vern og bruk av naturressurser
- Vevelstad: bergkunst/geologi
- Vega: livet i Vegaøyene, ærfugl/verdensarv
- Sømna: landsbruk og matkultur

Viktige tiltak

- Det er laget formidlingskonsept ut fra den regionale tematiske arbeidsdelingen for alle avdelingene og alle avdelingene har etablert et eller flere formidlingstiltak om temaet de har ansvar for.
- Det er utarbeidet og iverksatt strategier for det regionale arbeidet med: samisk og samisk-norsk historie, forhistorie, naturhistorie og samspillet mellom natur og kultur, matkultur, handelshistorie, kvinnehistorie/kjønnsperspektiv.
- Petter Dass-dagene er etablert som et viktig regionalt og nasjonalt kulturtiltak med tydelig profil som litteratur- og musikkfestival, og med stor publikumsmessig oppslutning.
- Digitalt Helgeland Museum er etablert som en formidlingsavdeling ledet av en digital formidler.
- Årlig tilbys det ett eller flere skoleopplegg til "Den kulturelle skolesekken, Nordland".
- Helgeland Museum legger økt vekt på at kommunenes kulturvernplaner foreligger og er oppdaterte Kunnskapsutvikling/samling.

Kunnskapsutvikling/samling

Hovedmål for kategorien

Å utvikle Helgeland Museum til en stadig sterker forsknings- og FoU organisasjon. Gjøre samlingene mer tilgjengelige for interesserte gjennom at stadig mer av samlingene kan finnes på internett. Sikre samlinger lokalt og regionalt for ettertiden ved en betydelig økning av kvaliteten på magasinforholdene regionalt og lokalt.

Viktige tiltak

- Bruke kunnskapsstatus hver enkelt utstilling representerer som utgangspunkt for å tilrettelegge for utvikling av nye kunnskaper på de aktuelle feltene.
- Helgeland Museum deltar aktivt i arbeidet med å utvikle de nasjonale museumsnettverkene som arenaer for kunnskapsproduksjon.
- Helgeland Museum er en viktig pådriver i arbeidet for økt dokumentasjon og forskning om kultur- og naturhistoriske tema i landsdelen.
- Helgeland Museum samarbeider med andre kompetanseinstitusjoner som Høgskolen i Nesna, NTNU, Bioforsk, UiN og UiT om utvikling av kunnskaper og natur- og kulturhistorie.
- Kunnskapsutvikling om praksisbasert virksomhet er et sentralt satsingsområde.
- Det er utarbeidet samlingsplan for alle avdelingene som oppfølging av overordnet samlingsplan for Helgeland Museum.
- Samlingene er oppbevart under tilfredsstillende klimatiske og sikkerhetsmessige forhold i magasiner og utstillingslokaler. Det er etablert felles magasin for prioritert materiale. Alle anlegg har nærmagasin og arbeidsrom for samlingsarbeid.

Bygningsvern

Hovedmål

Helgeland Museum skal fortsette å utvikle seg som et ledende miljø innen bygningsvern gjennom dokumentasjon, forskning, rådgiving og utdanning. Bygningsvernet trekkes tettere mot samlings- og formidlingsarbeidet.

Viktige tiltak

- Videreutvikle bygningsvernssenter med fokus på arkitektur, dokumentasjon av bygninger og skoling i tradisjonelle håndverksteknikker.
- Det etableres bygningshistorisk arrangement med kursdager, seminar og debattmøter om bygningshistorie og dagsaktuelle problemstillinger.
- I løpet av planperioden er det utarbeidet planer for systematisk arbeid med dokumentasjon og formidling av Helgelands arkitektur- og bygningshistorie. I tillegg er flere av delprosjektene realisert.
- Det er utviklet hensiktsmessige museumsanlegg i alle kommunene, med lokaler til formidling, kontor, fellesrom, rom for arbeid med samlingene og nærmagasin – og bygningene ved alle anlegg er brakt opp på vedlikeholds nivå.

Forretningsdrift og markedsføring

Hovedmål

Helgeland Museum skal ha utviklet sin organisasjon slik at forutsetningene for økt egeninntjening er lagt til rette. Dette betyr å ha utviklet gode forretnings- og markedsføringsplaner for museets virksomhet. Museet skal også ha tilført nødvendig kompetanse på dette feltet.

Viktige tiltak

- Det er etablert stilling for forretningsutvikling og markedsføring.
- Det er utviklet hensiktsmessige forretnings- og markedsføringsplaner.
- Helgeland Museum har avklart sin rolle som reiselivsaktør og har fått tilslutning til museets målsettinger for tilbud til reiselivet hos destinasjonsselskapene og lokale, regionale og sentrale myndigheter.

Sjøgata 23E
8656 Mosjøen
Tlf: 75 11 01 00
post@helgelandmuseum.no
helgelandmuseum.no

